

VODNIKOV PRIROČNIK ZA DELO Z MURNI

Zveza tabornikov Slovenije
julij 2015

Mini slovarček

Murni so starostna veja, ki vključuje otroke, stare praviloma od 4 do 6 let (predšolski otroci).

Namen delovanja skupin murnov je raziskovanje narave in razvoj odnosa do narave ter priprava na taborništvo.

Pri murnih ni vodov, so skupine.

Murni izvajajo program obiskov.

Vsak muren ima svoj murnovid, prek katerega spremlja svojo pot.

Preizkušnja pri murnih je skok.

Murni praviloma nimajo kroja.

Murni še ne usvajajo veščin.

Kazalo

Uvod	5
Skupina murnov v rodu	6
Vodnik murnov	9
Uporabna razvojna psihologija	11
Programske dejavnosti	17
Sodelovanje s starši	39
Sodelovanje z okoljem	45
Uporabljeni strokovni viri in literatura	46
Priloga: predlog panog mnogoboja za murne	47
Kazalo po razvojnih ciljih programa	50
O avtorjih	57
O Zvezi tabornikov Slovenije	57

Abstract

The present Handbook for work with the crickets is a step towards a well-organized, systematic, and above all quality work with our youngest members - the crickets. It is a result of the input by the project team members of their expertise and many years of experience in working with the youngest age section. It gives particular attention to the patrol leader who must have a special flair for working with the crickets, and highlights some of the developmental peculiarities of this age section. In addition, it also emphasizes the cooperation with the parents, their trust and involvement being particularly important in the education of the crickets.

A large part of the handbook presents the conceptual framework and programme of activities for the crickets. It includes the content and suggests the ways to implement the activities. On one hand, both aspects are very specifically defined, but at the same time they allow enough "freedom" for the patrol leader to also include the crickets' ideas and encourage their participation. The last part of the handbook stresses the cooperation with a wider surrounding, giving meaning to the work with this age section and contributing to the image of Scouting in society. An overview of the bibliography and other sources is included at the end, allowing a more in-depth research of the field.

Uvod

Zahteve moderne družbe do posameznikov so vedno višje. Družbeni sistem pritiska na vzgojo in izobraževanje, ki se začinja že v obdobju otroštva. Pomembnost vključenosti najmlajših v vse več dodatnih dejavnosti je bistveno večja, kot je bila pred leti. Temu posvečajo pozornost tako starši kot pedagoški delavci v vrtcih, saj je med njimi prevladujoče prepričanje, da zgodnji začetki lahko pripeljejo do vrhunskih rezultatov.

Taborniki po drugi strani nismo ena izmed organizacij oziroma dejavnosti, ki bi otrokom (in staršem) ponujala strmo pot svetovne slave. Je pa taborništvo tudi za murne veliko več kot priložnost za individualni uspeh – je prvi korak šole za življenje. Zato je smiselno dobro in kakovostno delo z najmlajšimi in razvejano mrežo skupin murnov po celi Sloveniji postaviti ob bok ostalim športnim in umetniškimi dejavnostim za predšolske otroke.

Priročnik za delo z murni je korak k dobro organiziranemu, sistematičnemu, predvsem pa kakovostnemu delu z našimi najmlajšimi člani – murni. Je rezultat strokovnega znanja in dolgoletnih izkušenj pri delu z najmlajšo starostno vejo. V njem je posebna pozornost posvečena vodniku, ki mora imeti še poseben čut za delo z murni. Osvetljene so nekatere razvojne posebnosti te starostne skupine. Poleg tega je izpostavljeno tudi sodelovanje s starši, saj sta zaupanje in njihova vključenost v vzgojo murnov še posebej pomembna.

Precejšen del priročnika predstavlja vsebinski okvir dejavnosti oziroma program dejavnosti za murne. V njem je predstavljena tako vsebina kot tudi način izvajanja dejavnosti. Oboje je po eni strani zelo konkretno opredeljeno, hkrati pa pušča dovolj svobode, da lahko vodnik aktivno vključi tudi ideje murnov in s tem spodbuja njihovo sodelovanje. V zadnjem delu je izpostavljeno tudi sodelovanje s širšim okoljem, ki osmišlja pomen dela s to starostno skupino in prispeva k podobi taborništva v družbi. Na koncu je pregled uporabljenih virov in literature za bolj poglobljeno raziskovanje tega področja.

Skupina murnov v rodu

Kaj je skupina murnov?

Murni so po starosti prva starostna veja v Zvezi tabornikov Slovenije, ki vključuje otroke, stare praviloma od 4 do 6 let (predšolski otroci).

Kako deluje skupina murnov?

Skupina murnov je sestavljena iz 4 do največ 7 članov skupine (če jih je več, jih je bolje razdeliti v dve skupini). Spolna struktura ne vpliva na delovanje skupine, bolj je pomembno, da imajo člani z vidika razvoja sorodne potrebe. Seveda pa se je možno skozi program na različne potrebe odzvati na (razvojni stopnji) primeren način. Pri tem se lahko mlajši učijo od starejših. Skupina ima vodnika, ki je praviloma polnoleten (v primeru, da ni, je pri izvajanju programa prisotna polnoletna oseba).

Kakšen je namen dela z murni?

Namen dela z murni je dvojen:

- 1. Murni kot raziskovalci in varuhi narave:** po eni strani želimo pri murnih zbuditi željo po raziskovanju narave, da se bodo v naravi počutili dobro (občutek varnosti) in da bodo naravo spoštovali in varovali;
- 2. Murni kot uvajalno obdobje v »pravo« taborništvo:** po drugi strani je to obdobje navajanja na skupino vrstnikov in uvajanje v naslednjo starostno vejo, medvedkov in čebelic, kjer se ustvari pravi skupinski duh.

Poleg tega želimo zadovoljiti potrebo otrok po gibanju in igri v naravi, iskanju in razvoju interesov posameznih članov, razvijanju sposobnosti komuniciranja in vključevanja v nova okolja in nove situacije ter vključevanju v odločanje pri procesu izvajanja dejavnosti. Starostno vejo murnov smatramo kot obdobje razvoja potencialov, ki bo omogočal takšno osnovo, da bo otrok tudi v naslednjih razvojnih obdobjih uspešno napredoval.

Konkretni cilji so vezani na razvojne cilje in predstavljeni v poglavju Programске dejavnosti.

Kako »deluje« program za murne?

V programu za murne so jedro dejavnosti t. i. obiski narave – kot vodova srečanja in druge dejavnosti v naravi, skozi katere otroci spoznavajo naravo in se ob koncu tega obdobja v njej počutijo radovedno, sproščeno in varno. Obiski so vnaprej pripravljene in vključujejo celovit razvoj otroka v tej starosti. Zaradi značilnosti starostne skupine izbirnost še ni predvidena; vodnik ponudi programske dejavnosti, ki se jih murni udeležujejo. Seveda obstaja možnost izbire obiskov in izbire tem znotraj obiskov (npr. katero travniško žival bodo поблиže spoznali). Pri murnih tako še ni pravih interesnih dejavnosti, je pa kljub temu pomembno, da jih spodbujamo, da izražajo svoje interese. Poleg tega je v ospredju razvoj medsebojnih odnosov v skupini, ki so osnova za moralni razvoj.

Kakšen je pomen murnov za taborniški rod?

Število rodov, ki izvajajo program za to starostno vejo ni veliko (okoli 10, odvisno od posameznega leta). Izmed razlogov za manjši interes sta verjetno najbolj pogosta dva:

1. Prepričanje, da z murni ne moremo početi »pravih« taborniških dejavnosti;
2. Pomanjkanje vodnikov, ki bi jim vodenje skupine murnov lahko zaupali.

Prvi razlog je resnično bolj prepričanje kot pa dejstvo – program dejavnosti v nadaljevanju to vsekakor potrjuje. Drugi razlog pa je kar smiseln, saj temu starostnemu obdobju v preteklosti niti nismo posvečali posebne pozornosti in nimamo posebnega usposabljanja za vodnike murnov. Obstaja pa rešitev, ki je večinoma praksa v rodovih, kjer murne imajo. Sistem rednega izobraževanja vzgojiteljev in pedagogov v okvir obveznosti vključuje tudi praktično delo, ki ga dijaki višjih letnikov in študentje lahko opravljajo kot vodje skupin murnov (s tem povežemo strokovno znanje in prakso).

Je pa še nekaj razlogov, ki govorijo v prid izvajanju programa za murne:

- veliko staršev je tabornikov, ki imajo sedaj svoje otroke in želijo s taborniško tradicijo nadaljevati čim prej;
- tudi »netaborniški« starši preko murnov spoznajo organizacijo in svoje otroke podpirajo pri vključevanju v starostno vejo MČ, ko je ponudba različnih dejavnosti največja;
- izvajanje programa za murne ponuja možnost sodelovanja z vrtci, v katere lahko vpeljemo vsebine in dejavnosti, ki so povezane z gibanjem in življenjem v naravi. Na tem je v zadnjem času z vidika vzgojno-izobraževalnih načrtov predšolske vzgoje vedno večji poudarek.

Kaj torej potrebujemo za skupino murnov:

- skupino navdušenih predšolcev,
- starše, ki v taborniškem programu vidijo vrednost,
- vodnika, ki ima potrebno pedagoško znanje, se rad igra in raziskuje in je zraven še malo očeta ali mame.

Ker je teza, da to življenjsko obdobje postavlja temelje za razvoj govora, socialnih večin in vrednot (v stilu »vse, kar moram vedeti, sem se naučil v vrtcu), je razmislek in načrtni pristop in izvajanje programa za murne še toliko bolj smiseln.

Vodnik murnov

Delo in s tem povezano članstvo v skupini murnov je v veliki meri odvisno od vodje skupine. Vodnik kot vodja skupine murnov še zdaleč nima enostavnega dela, je pa njegovo delo toliko bolj bogato poplačano, ko lahko zelo neposredno in v kratkem času opazuje razvoj svojih članov. Naloge vodnika murnov se bistveno razlikujejo od nalog vodnika medvedkov in čebelic. Ne gre toliko za spremembo v delu in vsebini, kot v tem, da gre pri delu z murni za dokaj specifično skupino tabornikov. Predšolski otroci s svojimi razvojnimi značilnostmi in zmožnostmi od svojega vodnika zahtevajo precejšnjo mero odgovornosti, doslednosti in ogromno energije. Poleg tega ima vodnik murnov lahko precej več dela z njihovimi starši, kar je v bistvu prav, saj moramo pri delu z najmlajšimi graditi na zaupanja vrednih odnosih z njihovimi starši oziroma skrbniki.

Pri izbiri vodnika skupine murnov njegova opremljenost s taborniškimi znanji in poznavanje delovanja taborniške organizacije ni na prvem mestu. Pomembna je predvsem njegova samostojnost, sposobnost vodenja najmlajših, veliko potrpežljivosti in njegova iznajdljivost pri delu otroci. Zato ni nujno, da je vodnik prekaljen tabornik; lahko to postane nekdo "zunanj", ki je pripravljen prevzeti odgovornost in ki mu lahko zaupamo. Taborniška organizacija mu bo tako ali tako hitro zlezla pod kožo in tam tudi ostala.

Vodnik murnov mora kot prvo imeti veselje za delo z najmlajšimi, poznati mora posebnosti tega razvojnega obdobja, podkovan mora biti z metodami in načinom dela, ki so predšolskim otrokom blizu. Vodja predšolskih otrok – murnov, mora biti sposoben izhajati iz otrok, opaziti in odreagirati na njihove interese in potrebe, ter vse to spretno stkati do doseganja zastavljenih ciljev s taborniško vsebino. Več kot dobrodošlo je tudi poznavanje psihologije in razvojnih značilnosti predšolskih otrok. Konec koncev je treba poudariti pomembnost dobre komunikacije in vzpostavljanja dobrih odnosov s starši otrok. Vse prej naštete kakovosti vodnika še dodatno obogati poznavanje taborniške organizacije in dobro poznavanje programa za murne. Če vse to združimo, temu dodamo še

redno načrtovanje in evalvacijo, dosledno vodenje srečanj, obilo zabave in veselja, lahko stojimo pred kupom srečnih članov in ponosnim vodnikom.

Če strnemo vse zgoraj povedano v dejanske naloge, bi bile naloge vodnika murnov naslednje:

- skozi dejavnosti nuditi članom možnost za pridobivanje znanja, razvijanje spretnosti in skladno osebno rast;
- razvijati vedoželjnost in ustvarjalnost članov;
- vzpodbujati samoiniciativnost, sodelovanje in enakopravno uveljavljanje vseh članov;
- se pogovarjati o željah in pričakovanjih članov;
- se s člani posvetovati, skupaj pripravljati in ocenjevati izvedene dejavnosti;
- voditi skupino po demokratičnih načelih;
- krepiti zavest članov o pripadnosti skupini;
- sodelovati z načelnikom pri načrtovanju in vrednotenju dela;
- s starši spremljati napredek članov;
- z lastnim zgledom predstavljati taborništvo kot gibanje in način življenja;
- udeleževati taborniški program za to starostno vejo;
- skrbeti za lastno rast in napredovanje;
- opravljanje funkcije jemati kot zavezo: sebi, članom, njihovim staršem ter organizaciji.

Zakaj bi se torej nekdo sploh odločil, da postane vodnik skupine murnov?

Poleg trdega in odgovornega dela prinaša vodenje skupine murnov zagotovo tudi obilo prednosti. Vodnik murnov lahko na lastne oči spremlja napredek svojih članov. Otroci so najhvaležnejša in najbolj iskrena zrcala dela vodnika, so vir neskončne energije, ki jo več kot radi delijo z ostalimi. S svojo vedoželjnostjo lahko večkrat sami vodijo, če vodnik le zna prisluhniti in to "prebrati". Delo vodnikov z murni je edinstvena priložnost za pridobivanje izkušenj dela s to starostno skupino. Ta oblika prostovoljnega dela predstavlja razvoj kompetenc na tem področju in je priznana tudi kot praktično delo na vzgojiteljski šoli oz. pedagoški fakulteti in drugih sorodnih fakultetah.

Uporabna razvojna psihologija

Razvojna psihologija je psihološka znanstvena disciplina, ki raziskuje in pomaga razumeti razvoj in spreminjanje človeka v različnih obdobjih njegovega življenja (otročstvo, mladostništvo, odrasla doba, zrelost in staranje) na različnih področjih razvoja (gibalni, čustveni, spoznavni in socialni).

V nadaljevanju so predstavljene nekatere zakonitosti, povezane s starostno skupino predšolskih otrok, ki se vključujejo v skupine murnov.

GIBALNI RAZVOJ

Gibalni razvoj predšolskega otroka vključuje razvoj grobe motorike (telo in gibanje) in fine motorike (neverbalno izražanje in ustvarjanje s pomočjo rok). Predstavlja podlago za usvajanje osnovnih prvin športnih zvrsti.

Odkrivanje telesnih zmožnosti

Z gibanjem otroci odkrivajo svoje telesne zmožnosti. Preizkušajo, kaj telo zmore, doživljajo veselje in ponos ob razvijajočih se sposobnostih in spretnostih ter gradijo zaupanje vase. Gibanje daje otrokom občutek veselja, ugodja in dobrega počutja. Telo je izhodiščna točka za določanje položaja, smeri, razmerja do drugih. Otroci razvijajo občutek za ritem in hitrost ter dojemajo prostor in čas.

Usvajanje prostora

Ni dovolj, da so otroci obkroženi z igračami, nujno potreben jim je tudi igralni prostor. Tu gre predvsem za otroška igrišča, pa naj bodo le-ta blizu doma v parku, v rekreacijskem centru ali pred taborniško hišico. Še posebno pomemben prostor pa je narava sama. Ti prostori nudijo možnosti za gibanje, razvijanje raznih spretnosti, ustvarjalnosti, domišljije, uveljavljanja, pridobivanja izkušenj in spoznanj ter sprostitvev.

ČUSTVENI RAZVOJ

Čustveni razvoj predšolskega otroka vključuje zavedanje, razumevanje in razlaganje lastnih čustev in čustev drugih ter nadzorovanje doživljanja in izražanja čustev. Starejši otroci imajo ob večjih govornih sposobnostih tudi večjo sposobnost izražanja svojih občutij in empatije za občutja drugih.

Čustva in razvoj temperamenta

Poznavanje osnovnih čustev (veselje, jeza, strah, zaskrbljenost) so za otroka v tej starosti izrednega pomena. Preko reprezentacije čustev spoznava samega sebe in svoja ravnanja (npr. prosocialno ali agresivno vedenje) ter razvija obrambne mehanizme za preprečitev doživljanja anksioznosti (posplošeno stanje neopredeljenega in nerealističnega strahu). Čustva so podlaga za način našega odzivanja in delovanja (temperament).

Fantazijski svet

Fantazijski svet otrokom pomaga razviti celotno paleto čustev. V tem svetu namreč otroci čustva gojijo tudi do neživih likov (pravljicnih junakov), rastlin in živali, pa tudi do predmetov. Radi imajo skrate, palčke, gozdne vile, skrivnosti, skrita pisma, škatle ... Otroci se med igro pogosto »sprehajajo« iz domišljjskega v resnični svet in obratno. Domišljija se lahko celo zlije z realnostjo.

SPOZNAVNI RAZVOJ

Spoznadni razvoj predšolskega otroka vključuje razvoj intelektualnih sposobnosti, zaznavanja sebe in okolice, simbolnega mišljenja, odnosa do telesa in zdravja. Za to obdobje je zelo pomemben razvoj konkretno-logičnih miselnih operacij in govora, razvoja pozornosti in spomina. Zelo močno ga zaznamuje tudi simbolno mišljenje – sposobnost rabe npr. mentalnih slik, besed, gibov in likovnih izrazov kot simbolov za označevanje nečesa drugega. Razvija se zmožnost razlikovanja lastne perspektive od perspektiv drugih.

Aktivni udeleženci

V vzgojnem procesu je otrok aktivni udeleženec, saj izbira informacije iz svoje okolice skladno s svojo razvojno stopnjo. Razvijajoč svoje

sposobnosti radovedno obrnjen v okolje in svet, ki ga obdaja, otrok odkriva in spoznava zakonitosti narave in družbe.

V okolju za aktivno učenje otroci razpolagajo z materiali, izbirajo, načrtujejo in se odločajo, govorijo in razmišljajo o tem, kar delajo, ter sprejemajo pomoč odraslih in vrstnikov, če jo potrebujejo. Otroci, ki se aktivno učijo, razvijajo sposobnosti razmišljanja in sklepanja, pa tudi sposobnosti razumevanja samih sebe in povezovanja z drugimi.

Otroška radovednost

Če se otroku ponudi nekaj, kar že dobro pozna, se ne bo potrudil spremeniti obstoječe sheme mišljenja. Spretnost je v tem, da mu damo le nekoliko več od tistega, kar je otrok v svojih možganih že registriral. Če torej pri dajanju poznamo pravo mero, se bodo otroci učili preprosto zaradi učenja. To jim bo postalo neke vrste šport, kot tenis ali nogomet, in nikoli jih ne bo treba siliti k učenju.

Svoboda

Zunaj v naravi naj otrok po mili volji gradi, na zemlji in pod njo, naj pleza, brklja in čofota. V takem svetu se otrok počuti svobodnega, sprošča svojo fantazijo, vživlja se v svet odraslih, a ni od njih moten, kljub temu pa je v bližini odraslih in se tako čuti varnega. Ko otrok spoznava svobodo, razvija tudi predstavo o omejitvah (kjer svoboda enega trči v svobodo drugega).

SOCIALNI RAZVOJ

Socialni razvoj predšolskega otroka vključuje razvoj odnosov, prijateljstva, razvoj moralnega presojanja in pravil. Pri tem ima posebno vlogo zgled starejšega (vodnika), ki ga dajemo otroku kot vzrok za posnemanje in identifikacijo.

Zaupanje v skupini

Prizadevati si moramo, da vlada v skupini vzdušje razumevanja, sodelovanja in vedrine. Naglica in razne stresne situacije kaj hitro negativno vplivajo na otrokov razvoj, zato je treba v vsaki situaciji ustvariti »sprostitveno komunikacijo«. Posledično tako obstaja veliko priložnosti za krepitev zaupanja, avtonomnosti, iniciativnosti, empatije in samozaupanja.

Širše socialno okolje

Potrebno je poudariti, da je otrokov socialni razvoj odvisen od širšega socialnega okolja, ki poleg primarne družine in vrtca zajema še soseščino, knjižnico, razne kolonije, društva in kulturne ustanove ipd.. Vsem je poglobljena naloga omogočiti in usmerjati vsestranski razvoj otrokove osebnosti, skupne pa so najboljše želje in prizadevanja za zdrav otrokov napredek in srečno bodočnost.

Govorne sposobnosti

Govorno okolje je za otroka še važnejše kot psihična atmosfera.

Otroci se učijo mnogo hitreje, če morajo stvari poimenovati ali se pogovarjati o problemih z odraslimi, in to s polnimi stavki, ni prav, da se omejimo le na kratke stavke in gibe. Govorne sposobnosti so temelj za učenje in umsko delo. Govor je osnovno orodje sodobnega človeka za sporazumevanje, iskanje skupnih rešitev, reševanje stisk in sporov. Prava beseda, izrečena na pravem mestu in ob pravem času, je največji prispevek posameznika k reševanju skupinskih nalog.

Pomembno je, da odrasli spodbujajo predšolske otroke, namene naj opišejo s svojimi besedami. S tem jim pomagajo delovati namensko ter zaupati v svojo sposobnost izbiranja in odločanja ter v svojo sposobnost povzročanja, da se kaj zgodi. Tako sami sebe vidijo kot sposobne, zmožne ljudi.

V zadnjem času je vse več otrok, ki jim materni jezik ni slovenščina. Ti se težje izražajo in posledično vključujejo v skupino, dejavnosti in igro, zato je potrebno delovati inkluzivno. Spontanost in naravno okolje lahko te ovire v celoti presežeta.

Proces socializacije

Čeprav je občutek jaza precej abstrakten pojem, ta postane jasnejši, če o njem razmišljamo v okviru petih ključnih zmožnosti, ki so temelj socialnega razvoja otrok: zmožnosti zaupanja, avtonomnosti, iniciativnosti, empatije in samozaupanja so osnova velikega dela socializacije, ki se odvija na otrokovi poti v odraslost. Te zmožnosti se še posebej razvijajo v okolju za aktivno učenje, saj to spodbuja rast pozitivnih socialnih razmerij.

Zaupanje, samozaupanje, samostojnost

Zaupanje in samozaupanje sta jedro notranjega ponosa, ki lahko krepi otroke v težavah in sporih, s katerimi se bodo srečevali v življenju. Samostojnost se razvija, če otroci preživijo čas v spodbudnih okoljih – če razvijajo svoje sposobnosti in interese ter če imajo priložnost doživeti uspeh. Ironično je, da so tovrstne potencialno negativne izkušnje (petletni otrok si naliva sok in ga polije po vsej mizi), lahko izvrstne priložnosti za reševanje problemov, ki otrokom pomagajo razvijati samozaupanje.

Če so odrasli potrpežljivi in na tovrstne situacije pogledajo iz otrokovega zornega kota, uvidijo, kako pomembno je opogumljati otroke, da začnejo sami reševati svoje probleme (petletnik lahko prevzame odgovornost in pobriše politi sok) in s tem postavljajo temelj za učne izkušnje, ki razvijajo otrokov občutek pristojnosti in samospoštovanja.

Reševanje problemov

Ker ni nobenega predpisanega vedenja, ki bi delovalo za vse odrasle in otroke, vsak odrasli improvizira – vnese vse, kar ve, v vsako interakcijo. Odrasli se otrokom pridružijo kot partnerji, ki se resnično zanimajo in ki pozorno opazujejo, poslušajo, se pogovarjajo in delajo z otroki; opogumljajo otroke in jim pomagajo pri reševanju problemov. Ko nastane konflikt, odrasli ne razsojajo. Namesto tega vključijo otroke v reševanje problemov, tako da ti občutijo zadovoljstvo ob razreševanju in se zavedajo odgovornosti za svoje rešitve. Za oboje, otroke in odrasle, so problemi, napake in konflikti priložnosti za aktivno učenje. Otroci so v okolju za aktivno učenje uspešni prav zaradi spodbudnega ozračja. Ta jim omogoča, da se osredotočijo na svoje interese in pobude, da preiskujejo svoje zamisli, se pogovarjajo o svojih dejanjih in rešujejo probleme svoji starosti primerno.

Aktivno učenje nedvomno ni enosmerna ulica. V ozračju deljenega vodenja so oboji, odrasli in otroci, tako učenci kot učitelji. Odrasli se veliko naučijo iz otrokovega vedenja. Otroci lahko odrasle poučijo tudi o temeljnih človekovih potrebah.

Otroška igra

Igra je za otroke način obstajanja in izražanja. Otroci namenijo igri precejšen del svoje energije. Igra je prijetna, spontana, ustvarjalna in nepredvidljiva. Ne glede na to, ali je glasna ali tiha, umazana ali čista, razposajena ali resna, naporna ali sproščujoča, je za otroke polna zadovoljstva, izziva, ugodja in koristi. Otroci se igrajo iz potrebe, da bi nekako osmislili svoje življenje.

Odkrivanje stvari

Uporabiti morajo vse svoje čute za odkrivanje stvari: »Kakšnega okusa je ta čudna stvar na mojem pladnju? Kakšna je na otip, kakšna je videti, kako diši, kakšen zvok ustvarja? Kaj se bo zgodilo, če z njo potolčem ali jo vržem na tla?«. Igra je način, kako otroci raziskujejo, kakšna je naloga posameznih stvari in kako delujejo. Je tudi njihov način osmišljanja oseb, socialnih interakcij.

Učenje skozi igro

Igra v spodbudnem ozračju vključuje vse sestavine aktivnega učenja – materiale za igro ter razpolaganje in rokovanje; odločitve o tem, kaj se igrati, kje, kako in s kom; govor otrok, ko se ti igrajo; in podpora odraslega pri igri, ki sega od oblikovanja okolja za igro do dejanskega sodelovanja v njej. Če se otroci igrajo v teh spodbudnih razmerah, imajo veliko priložnosti, da se zavedo drugih, da gledajo, kaj počnejo drugi, in jih posnemajo; da se lotevajo pustolovščin; da se osredotočajo na stvari, ki jih zanimajo; da delajo v bližini drugih in z drugimi; da se pogovarjajo o tem, kaj delajo in občutijo.

Programske dejavnosti

PRVI KORAKI V NARAVO

V programu za murne so jedro dejavnosti t. i. obiski narave – kot vodova srečanja in druge dejavnosti v naravi, skozi katere otroci spoznavajo naravo in se ob koncu tega obdobja v njej počutijo radovedno, sproščeno in varno.

Namen programa

Namen programa za murne je:

- raziskovanje narave, razvoj občutka varnosti v naravi, spoštovanje in varovanje narave,
- zadovoljevanje potreb otrok po gibanju in igri v naravi,
- iskanje in razvoj interesov posameznih članov,
- razvijanje sposobnosti komuniciranja in vključevanja v nova okolja in nove situacije,
- vključevanju v odločanje pri procesu izvajanja dejavnosti.

Program se navezuje na vzgojne cilje naslednje starostne veje, medvedkov in čebelic.

Razvojni cilji programa in metode dela

Glede na način delovanja taborniške organizacije in glede na okolje, v katerem poteka razvoj osebnosti, je za to starostno skupino predvidenih naslednjih deset področij razvoja:

- 1. Spoznavanje pomena naravnega prostora:** murni se seznanjajo z naravnimi okolji;
- 2. Spoznavanje rastlin:** murni spoznavajo rastline, njihov pomen, uporabnost in zaščito;
- 3. Spoznavanje živali:** murni spoznavajo živali, njihov način življenja, prehranjevalno verigo, naravne sovražnike;
- 4. Priprava na obisk, oprema:** murni se pripravljajo na izvedbo obiska in spoznavajo obleko, obutev in drugo opremo, potrebno za izvedbo, vključujoč vreme oz. letne čase;
- 5. Gibalni razvoj:** murni razvijajo gibalne spretnosti, z gibanjem zaznavajo svoje telo, preizkušajo, kaj zmorejo, in preko sposobnosti gradijo samozaupanje – preseganje strahu;
- 6. Higiena in prva pomoč:** murni razvijajo higienske navade in se spoznajo s prvo pomočjo;
- 7. Kako »deluje«:** murni preko aktivnega odkrivanja, preizkušanja in glasnega razmišljanja razvijajo razumevanje, kako delujejo stvari;
- 8. Razvoj domišljije, ustvarjalne reprezentacije (upodobitev):** murni razvijajo domišljijo, prosto ustvarjajo in s tem razvijajo samozavedanje;
- 9. Razvoj govora:** murni preko opisovanja izkušenj, pripovedovanja zgodb in reševanja ugank razvijajo svoje govorne zmožnosti;
- 10. Odnosi med člani skupine, odnos do narave:** murni razvijajo samozavest, zmožnost zaupanja drugim, gradijo prijateljstva, moč skupine in razvijajo zavedanje o vključenosti v družbo (socializacija).

Metode dela

Najpogostejše metode dela za posamezna področja so:

- **za 1. do 3. področje razvojnih ciljev:** postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature;
- **za 4. področje razvojnih ciljev:** načrtovanje, demonstracija;
- **za 5. do 7. področje razvojnih ciljev:** prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo;

- **za 8. in 9. področje razvojnih ciljev:** izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave;
- **za 10. področje razvojnih ciljev:** pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.

Igra kot posebna metoda dela

Igra predstavlja prevladujoči del dejavnosti otroka v tej starosti. Je tudi elementarna potreba, da se normalno psihično in fizično razvija in je kot taka opredeljena tudi v 31. členu Konvencije o otrokovih pravicah. Značilnosti igre v tem starostnem obdobju so predvsem igre s pravili, igre spoznavanja, raziskovanja in ustvarjanja.

Ločimo lahko:

- **Gibalne igre:** pretežno športne igre, pri katerih otroci razvijajo gibalne spretnosti, natančnost in usklajenost telesnih gibov za izvedbo določene naloge.
- **Konstrucijske igre:** sestavljanje tridimenzionalnih modelov, ki predstavljajo realnost, ki jo otrok želi konstruirati; razvoj prostorske predstave.
- **Spoznavne igre:** igre opazovanja, razločevanja, povezovanja ...
- **Simbolne igre:** igre, pri katerih otrok prevzame določeno vlogo in se pretvarja, da je nekdo drug, posnemalne igre vlog.
- **Socialne igre,** ki vsebujejo pravila (navodila): tudi zmaga in poraz – čustveno izražanje.

Pri igri je pomembno vključevanje funkcije govora za razvoj govornih spretnosti. Pri tabornikih je še posebej pomembna narava. Kot največji igralni prostor različne pokrajine ponujajo tudi fantazijsko okolje in številne igralne rekvizite (npr. storži, palice ...).

Vsaka igra ima svoj namen, ki pa v tej starosti na posameznika deluje podzavestno. Zato je toliko bolj pomembno, da se tega zaveda vodnik. Potreba po igri je prisotna tudi v kasnejših obdobjih, zato je pomembno, da jo taborniki negujemo tudi po vstopu v šolo.

Vsebina in dejavnosti posameznih obiskov (programski listi)

Vsebinska področja obiskov so naslednja:

- v prometu
- obisk drevesa
- obisk gozda
- obisk ekološkega otoka
- obisk podzemne jame
- obisk pri naših prednikih
- obisk narave pozimi
- spoznavanje starih in novih običajev
- obisk hriba
- obisk spomladanskega travnika
- obisk polja, sadovnjaka, vrta, kmetije
- obisk potočka
- obisk ribnika, jezera, reke, morja
- lov na zaklad
- priprava čarobnega ognja
- razstava na prostem (ob zaključku leta)

Kako uporabljati programske liste?

Vsak programski list ponuja nabor vsebin in dejavnosti, preko katerih dosežemo razvojne cilje članov. Vsebine in dejavnosti se praviloma razporedijo na več srečanj, pri katerih je obisk osrednji del obravnave tematike. Pri tem ni potrebno obdelati vseh tem – to so samo predlogi, ki jih vodnik lahko tudi obogati oziroma nadgradi.

Murnovid in nalepke

Kot pripomoček za spremljanje opravljenih obiskov ima vsak muren svoj Murnovid; zemljevid lastne poti. Za vsak opravljen obisk si muren na določeno mesto prilepi nalepko in s tem pokaže, da je ta obisk opravil. Za potovanje po zemljevidu si murni lahko izdelajo svojo figurico. Pomembno je, da člani razumejo, da ne gre za medsebojno tekmovanje, kdo ima več nalepk. Murnovid naj muren pokaže tudi svojim staršem.

V PROMETU

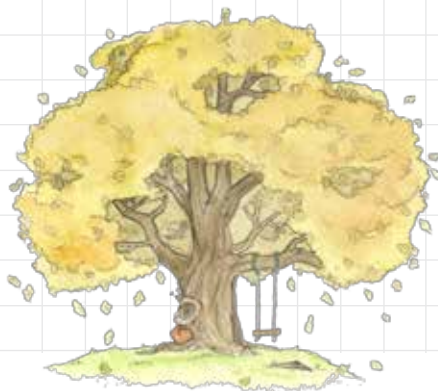

Murni opazujejo promet v bližnji okolici.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Zakaj je pomemben promet, vrste prometa, ceste (kaj pa »ceste« v naravi), spoznavanje domačega kraja.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Vpliv prometa na rastline (predvsem zraka), opazovanje izpušnih plinov, onesnaževanje zraka.	Spoznavanje rastlin
Promet in živali (hrup, primerjava cest v različnih okoljih): kakšen hrup povzroča promet in kako ta vpliva na živali, prečkanje cest.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Vidnost v prometu: kako lahko poskrbimo za vidnost v prometu (svetla obleka, odbojna telesa – rutica in kresnička, svetilka).	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Spoznavanje gibanja: vožnja kolesa, rolanje, vožnja s skirojem.	Gibalni razvoj
Kaj storiti ob prometni nesreči: lastna varnost (ne tekaj naokoli), klic na pomoč.	Higiena in prva pomoč
Kako delujejo prometna pravila, semafor, prometni znaki: obisk semaforiziranega križišča, opazovanje, kako deluje promet, spoznavanje prometnih znakov v bližnji okolici, uporaba prevoznih sredstev.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Moj prometni znak: nariši in izdelaj prometni znak s svojo vsebino.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Zgodbe o neobičajnih prevoznih sredstvih (kamele, leteče preproge ...), s čim so v preteklosti potovali in s čim bomo v prihodnosti.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Koncept reda, urejenosti: pogovor o tem, zakaj je pomembno spoštovati prometna pravila, pravila v družini, skupini murnov ...	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK DREVESA

Murni izberejo drevo v bližnjem parku, na sredi vasi (vaška lipa) ali ob robu gozda.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Zakaj so drevesa, kaj nam dajejo, kako nastanejo.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Zakaj so drevesa, kaj nam dajejo, kako nastanejo.	Spoznavanje rastlin
Živali, ki živijo na drevesu: izberemo eno ali več živali in raziščemo, kaj jim pomeni drevo.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila primerna letnemu času, vremenu plezanju po drevesu.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Gibanje po drevesu: plezanje, oprijem, visenje in teža telesa.	Gibalni razvoj
Umivanje rok: zakaj in kako, poškodba roke: uporaba rute za imobilizacijo.	Higiena in prva pomoč
Kako iz hloda nastane omara: preizkušanje trdote lesa, obisk žage, mizarske delavnice.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: uporaba posušenih vej, listov, storžev, zasaditev semena drevesa.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Opis drevesa, primerjanje, visoka, nizka, košata, zgodbe: risbe in opisovanje, zgodbe o drevesih, kaj počnejo drevesa ponoči.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Jaz in drevo: pogovor o tem, kaj nam daje narava (drevo): kisik, senco, les za izdelke in ogrevanje ... Jaz in drugi člani skupine: krog prijateljstva okoli drevesa.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK GOZDA

Murni se odpravijo v najbližji gozd.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kakšne gozdove imamo (listavci, iglavci, mešani). Zakaj so gozdovi pomembni.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Gozd kot združba različnih rastlinskih vrst: spoznavanje dreves, oblike listov, tipanje lubja, plodovi, iglavci in listavci.	Spoznavanje rastlin
Živali, ki živijo v gozdu: izberemo eno ali več živali in raziščemo, kaj jim pomeni gozd.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila primerna letnemu času, vremenu, priprava na obisk gozda.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Gibanje v gozdu: hoja po gozdu, premagovanje naravnih ovir, tek.	Gibalni razvoj
Zakaj nosimo obleke, umazano in čisto perilo, zakaj se moramo preobleči. Kaj storimo, če nas ugrizne klop.	Higiena in prva pomoč
Kako »deluje« čas: hitra in počasna hoja, kako deluje ura, zakaj je čas pomemben.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: uporaba lesa, izdelava preprostih instrumentov, gozdno skrivališče.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Posnemanje gozdnih živali: gibanje in zvoki živali, petje pesmi o gozdu, pravljичni prebivalci gozda.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Jaz in gozd: skupina – kot drevesa v gozdu, ime skupine iz narave.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

Če živijo v mestu, je to lahko tudi botanični vrt (drevesnica), v katerem na določenem prostoru skupaj raste več različnih dreves.

OBISK EKOLOŠKEGA OTOKA

Murni raziskujejo, kam gredo naše smeti.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kam gredo odpadki, odlagališča, odpadkov v naravi, zakaj varujemo naravo.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Zaščitene rastline: spoznavanje zaščitene rastlin, zakaj so zaščitene.	Spoznavanje rastlin
Opadki v naravi in živali: kako odlaganje odpadkov v naravo škoduje živalim, problem prehranjevanja s smetmi.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Zaščitna sredstva za čistilno akcijo.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Pospravljanje smeti: ločevanje in odnašanje odpadkov, izdelava lastnega »ekološkega otoka«.	Gibalni razvoj
Kako oskrbimo odrgnino.	Higiena in prva pomoč
Zmanjševanje količine odpadkov: naredimo načrt, kako doma zmanjšati število odpadkov (količinsko in prostorninsko).	Kako »deluj«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Domišljajska uporaba odpadkov: izdelava različnih izdelkov iz odpadnih materialov.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Prebiranje zgodb iz knjige Cvetkova gmajnica; Pripovedka o starem smetnjaku in vrečki, ki ne more umreti in druge.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Jaz in odnos do narave: razvoj skrbnega odnosa do narave – oblikovanje pravil ravnanja z odpadki na prostem.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

Če je v neposredni bližini, lahko obišejo tudi divje odlagališče.

OBISK PODZEMNE JAME

Murni obišejo svet teme in podzemnih skrivnosti.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kako so nastale jame , kako izgledajo, kaj je v njih.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Rastline v jamah: kaj potrebujejo rastline za rast, česa v jamah ni.	Spoznavanje rastlin
Živali, ki so prilagajene za življenje v temi, kako so se prilagodile: netopirji, človeška ribica ...	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Pravila pri obisku jame, svetilka, ki deluje, oblačila (toplota/ mraz v jami), obutev (blato).	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Gibanje v temi: kako se gibljemo ponoči, ponazoritev z zavezanimi očmi, vodenje slepca.	Gibalni razvoj
Kaj naredimo, če se udarimo v glavo (buška).	Higiena in prva pomoč
Tema: poiščemo jamo (prostor), ki nima dnevne svetlobe, preizkusimo, če zdržimo v temi, česa nas je strah, zakaj.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Ustvarjanje senc, odmev, tišina: s svetilko ali drugim virom svetlobe lahko ustvarjamo sence na steni, zakaj nas je strah senc (velikost).	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Zgodbe o zmajih in drugih jamskih podobah (škrati ...), zakaj so povezane z jamami.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Čustva: samota in strah, druga temeljna čustva: ali nas je strah, če smo skupaj, kako preženemo strah, kaj pa tema v gozdu.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

Namesto obiska jame lahko izpeljemo tudi večerni sprehod. V tem primeru vključimo tudi opazovanje nočnega neba.

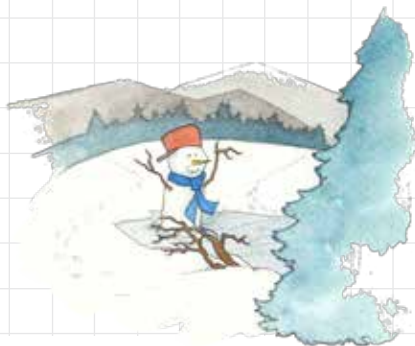
OBISK PRI NAŠIH PREDNIKIH

Murni se podajo v preteklost.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kaj je ustvarila narava in kaj je delo človeških rok, kaj je človek odkril, zgradil, izumil v preteklosti.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Razvoj rastlin: spoznavanje življenjskega kroga rastlin, kako so rastline nastale.	Spoznavanje rastlin
Živali, ki so izumrle: zakaj živali izumirajo, katere so že izumrle (dinozavri, mamuti in druge).	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Kje se »skrivajo« albumi, stare knjige, pregled podstrešij, predalov, starih skrinj ...	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Gibanje (zakaj se je moral pračlovek gibati): preizkusimo se v neslišni hoji, izdelamo sulico in jo poizkušamo vreči čim dlje oziroma v cilj.	Gibalni razvoj
Kako odstranimo tujek (trska, trn ...) v koži.	Higiena in prva pomoč
Izumi, ki so pomagali odkrivati in graditi svet (vrv, lok, kompas, zemljevid ...): prikaz predmetov; kdaj so jih odkrili ter za kaj so jih takrat uporabljali.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: gradnja utrdbe iz mivke, obisk gradu, izdelovanje loka, ščita, maske, lutk.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Preteklost – sedanjost, kako so ljudje živeli nekoč, super junaki, Indijanci, vitezi: pregledovanje albumov s slikami iz preteklosti, pregled zgodovinskih knjig, priprava družinskega drevesa.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Predniki: dedek, babica, kako so živeli, življenje v preteklosti, umrljivost, zakaj niso več med nami.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK NARAVE POZIMI

Murni se zabavajo na snegu in ledu.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Vreme, vremenski pojavi, letni časi; zakaj pride do teh pojavov.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Kako prezimujejo rastline: kaj se zgodi z rastlinami pozimi (jglavci, listavci, zimzelene rastline), kako deluje na njih mraz in sneg.	Spoznavanje rastlin
Kako se živali prilagodijo na zimo: »oblečejo se«, zimsko spanje, preseljevanje na jug, kakšno hrano jedo pozimi.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Kako se pozimi toplo oblečemo, koncept čebule.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Dejavnosti na snegu in ledu: sankanje, ciljanje, kepanje, drsanje, razne igre, izdelava ptičje krmilnice, obisk krmilnice za srne.	Gibalni razvoj
Pretres možganov: kaj storimo ob udarcu v glavo.	Higiena in prva pomoč
Taljenje in zmrzovanje: kaj se zgodi s snegom/ledom na toplem, kaj pa če vodo pustimo pozimi zunaj (pri temperaturah pod 0 °C).	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Opazovanje sledi v snegu (čigave so: živali, človek, vozila), izdelovanje snežaka (lahko tudi risanje risbe).	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Zgodbe o eskimih, njihova domovanja, odprave v gore.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Topel dom in brezdomci: skrb za druge, skupnost, kdo so brezdomci, zakaj pomagamo drugim.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

SPOZNAVANJE IN PRAZNOVANJE STARIH IN NOVIH OBIČAJEV

Murni praznujejo in spoznavajo šege in navade na Slovenskem, kot so božič in novo leto, vsi sveti, pustovanje, Gregorjevo, zeleni Jurij, koledniki, laufarji in druge lokalno poznane šege (npr. Pikin festival).

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Povezava običajev z naravo. Človek je bil nekoč zelo povezan z naravo (dan in noč, letni časi in dela v naravi). Taborniške šege.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Pust, kurentovanje: kurenti preženejo zimo in prikličejo pomlad, narava se prebudi in je pripravljena na setev.	Spoznavanje rastlin
Gregorjevo: ptički se ženijo (prvi znanilci pomladi), narava se prebuja, živali iščejo hrano.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Rekviziti, ki se uporabljajo pri različnih običajih.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Rajanje, ples, gibanje v krogih (držanje za roke), gibanje v koloni (kača), izraznost z gibi, bansi.	Gibalni razvoj
Umivanje obraza, tujek v očesu.	Higiena in prva pomoč
Obisk karnevala, kresovanja, krašenje novoletne jelke, izdelava pisanic, obisk muzeja, prižiganje sveč na grobovih ...	Kako »deluj«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelava kostumov in pustnih mask, izrezovanje buč, izdelava butaric, novoletnih venčkov ...	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Slovenske ljudske pravljice, ki opisujejo nenavadne dogodke in nadnaravne sile npr. Peter Klepec, kralj Matjaž in vile, zgodbe o čarovnicah ...	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Pogovor o tem, zakaj praznujemo rojstni dan, izdelava spominske knjige z risbicami ali dobrimi željami (pomaga zapisati vodnik).	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK HRIBA

Murni se odpravijo na razgledno točko.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Zakaj so hribi, kako so nastali, zakaj so pomembni (npr. zaščita pred vetrovi).	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Zakaj so hribi neporaščeni: gozdna meja, temperatura v hribih je nižja, kaj rastline potrebujejo za rast (toplota).	Spoznavanje rastlin
Katere živali živijo v gorah: gorske ptice, živali, preskrba s hrano.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila, primerna letnemu času, vremenu, obutev za v hribe (gojzarji), rezervna oblačila, voda in prehrana.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Hoja navzgor in navzdol, hoja po kamnih, ravnotežje, kako hodimo po hribih (po poteh, ne prožimo kamenja ...).	Gibalni razvoj
Žulj: zakaj nastane, kako ga preprečiti in kako oskrbeti.	Higiena in prva pomoč
Kaj so markacije, kako so postavljene, hoja po markacijah.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Pogled z vrha, ptičja perspektiva, smeri neba, razdalje (kaj je daleč in kaj je blizu).	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Planinske zgodbe, dotik vesolja; kaj je to vesolje, kaj je tam (zvezde in planeti), človek v vesolju (rakete).	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Skupinski duh: medsebojna pomoč pri prenašanju nahrbtnika, bodrimo drug drugega, počakamo zadnjega. Kaj naredimo s smetmi v gorah.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK SPOMLADANSKEGA TRAVNIKA

Murni se skrivajo med visokimi travami.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Zakaj je pomemben travnik, komu daje hrano in zatočišče.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Travniške rastline (cvetlice), užitne rastline, regrat, kislica ...	Spoznavanje rastlin
Travniške živali: zakaj so žuželke koristne, kaj delajo čebele, krti in krtine, poljske miši.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila, primerna letnemu času, priprava na obisk travnika (pozor: travnik je lahko zasebna last – jezni kmetje).	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Prevali, valjanje, skrivanje, ležanje v travi, bosa hoja, hoja po močvirnih tleh.	Gibalni razvoj
Pik čebele ali ose: kako paziti, da nas ne piči in kaj storiti, če nas piči.	Higiena in prva pomoč
Prst (zemlja): iz česa je, zakaj je pomembna, z lopato napravimo prerez in pogledamo, kako iz zemlje rastejo rastline.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Pihanje v travico, opazovanje in prijemanje žuželk, »mikropotep« (opazovanje z lupo ali mikroskopom).	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Posnemanje živali – gibanje in zvoki, petje pesmi o travniku, prisluhnimo naravi z zaprtimi očmi (nenavadni zvoki).	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Družina – nabiranje travniškega šopka za bližnje. Kaj pomeni biti pozoren.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK POLJA, SADOVNJAKA, VRTA, KMETIJE

Murni spoznajo, kako se prideluje hrana.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kako izgleda polje, kaj raste na njem, kdo ga obdeluje in s čim.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Poljščine in kaj iz njih proizvedemo, poljščine na naših krožnikih: kaj jemo doma in pride iz polja.	Spoznavanje rastlin
Živali, ki imajo rade poljske pridelke, zakaj imamo domače živali.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Rokavice, škornji, predpasnik ...	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Uporaba preprostega poljskega orodja (miniaturenega): grabljice, lopatka, motika, plezanje po lestvi (nekaj klinov oz. do višine enega metra).	Gibalni razvoj
Kaj naredimo, če se urežemo (manjša ureznina).	Higiena in prva pomoč
Kmetovanje: kaj se dogaja na kmetiji – obisk kmetije, ali pokritega rastlinjaka, izdelava ptičjega strašila – kako deluje, ureditev vrtička.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Zemlja – če dodamo vodo nastane blato; igranje z blatom, hiše iz blata, sajenje rastlin v lonček.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Ugibanje imen poljščin, zelenjave, sadja (kartice s slikami), uganke o poljskih orodjih in poljščinah.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Skupna čajanka – vsak prinese nekaj hrane; pripravljenost, da jo podelijo z drugimi, zakaj delimo.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

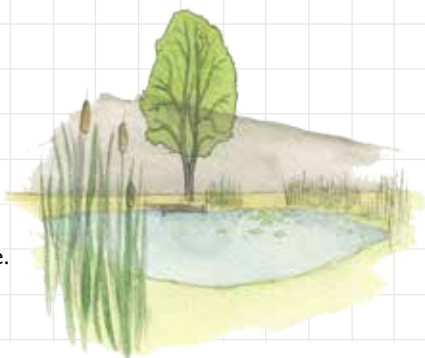
OBISK POTOČKA

Murni raziskujejo, kaj vse skriva bistri potoček.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Zakaj je v naravi pomembna voda, pitna voda, za kaj vse jo uporabljamo, kako jo umažemo (onesnaževanje vode).	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Opazujemo, katere rastline rastejo ob potokih; račja zel, mahovi, vrbe, jelše ...	Spoznavanje rastlin
Raziskovanje živali, ki živijo v potočku: ribe, rečni raki, vodni drsalci, močeradi, kapeljni ...	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Priprava na obisk potočka, nepremočljiva obleka in obutev (škornji).	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Urjenje spretnosti: preskok, hoja po brvi in ploščatih kamnih, urjenje v ohranjanju ravnotežja).	Gibalni razvoj
Kaj naredimo, če si zvijemo gleženj.	Higiena in prva pomoč
Kako deluje vodni tok (prikaz v mivki), izdelava jezov, bazenčkov, izdelava in spuščanje ladjic.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Barvanje kamenčkov, pesek (izdelava ropotulje ali vodne palice), mivka, gradnja gradov iz mivke.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Kako je kapljica dežja potovala do morja – zraven lahko narišejo risbo.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Močnejši in šibkejši (razlika v fizični moči); npr. koliko lahko dvignem sam; kaj pa vsi skupaj (vsi skupaj smo močnejši), kaj pa v vodi (teža se zmanjša).	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

OBISK RIBNIKA, JEZERA, REKE, MORJA

Murni opazujejo in spoznavajo velike vodne površine.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Kaj je ribnik, jezero, reka, morje, v čem se razlikujejo, zakaj so pomembni.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Spoznajmo obalne rastline: lokvanj, ločje, rogoz, vodna praprota, alge ...	Spoznavanje rastlin
Ribe in druge vodne živali; razlika med sladkovodnimi in morskimi živalmi.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila, primerna letnemu času: škornji, poleti kopalke, brisača, sončna krema.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Met kamenja, žabice, hoja po plitvini, namakanje nog, zadrževanje diha (na kopnem).	Gibalni razvoj
Tuširanje telesa; zakaj in kako se tuširamo (prikaz brez vode).	Higiena in prva pomoč
Plovnost: kaj plava in kaj se potopi, kaj je lažje in kaj težje od vode.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelovanje in spuščanje ladjic iz naravnih materialov, obisk akvarija, mlin in mlinsko kolo, risanje ladij ali izdelovanje ladjic iz papirja.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Zgodbe o pomorščakih, odkrivanje sveta, po morju okoli sveta.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Pogum: kaj je to, pogumna dejanja, kdaj smo pogumni, kako opogumimo drug drugega, zgodbe o pogumnih dejanjih.	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

LOV NA ZAKLAD

Murni iščejo skriti zaklad.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Gibanje po naravi ob upoštevanju naravnih danosti (sonce, potok, stezica ...).	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Prepoznavanje rastlin, dreves ali plodov dreves.	Spoznavanje rastlin
Prepoznavanje živali po sledih ali zvokih. Naštevanje njihovih lastnosti: kje živijo, s čim se prehranjujejo, kdo so njihovi sovražniki ...	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Oblačila, primerna letnemu času, vremenu, pregled nahrbtnika: kaj je v njem (primerna hrana in voda, rezervna oblačila, pelerina ...)	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Premagovanje ovir in spretnost: slalom, plazenje, valjanje, hoja po brvi, brcanje žoge in streljanje na gol.	Gibalni razvoj
Poglejmo, kaj je v torbici prve pomoči in zakaj se kaj uporablja.	Higiena in prva pomoč
Kako »delujejo« vozli: prikaz preprostih vozlov (kavbojski, pentlja za čevlje ...).	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Izdelava uporabnega pripomočka iz naravnih materialov: člani se med iskanjem zaklada ustavijo in poiščejo različne predmete ter jim dajo simbolni pomen.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Člani na koncu opišejo iskanje zaklada (kaj vse se je zgodilo, vsak pove en stavek), opis kakšne dogodivščine.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Ekipni duh: vsi skupaj opravljajo naloge, si med seboj čim bolj pomagajo, delijo stvari, hodijo skupaj ...	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

Dejavnost se običajno izvaja kot mnogoboje.

PRIPRAVA ČAROBNEGA OGNJA

Murni imajo čajanko v naravi.

VSEBINE IN DEJAVNOSTI	RAZVOJNI CILJI
Predstavitve pomena ognja nekoč in danes: svetloba, toplota, kuhana hrana, varnost, požar. Zakaj je ogenj pomemben za tabornike.	Spoznavanje pomena naravnega prostora
Spoznavanje posušenih in svežih vej, ali sveže veje gorijo in zakaj ne.	Spoznavanje rastlin
Ogenj in živali: zakaj se živali ognja bojijo; kako je z veččami.	Spoznavanje živali
Metoda: postavljanje vprašanj (kaj že vem, kako, zakaj ...), predstavljanje dejstev, uporaba konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, literature.	
Izbira mesta za kurišče. Nabiranje gnezda in kurjave.	Priprava, oprema
Metoda: prikaz.	
Kako se giblamo po brezpotjih, veje, ki se sprožijo, bodljikava podrast.	Gibalni razvoj
Kaj naredimo ob opeklinskem mehurčku.	Higiena in prva pomoč
Kaj potrebuje ogenj, da gori (preizkusi: sveča v kozarcu), kako deluje vžigalica, zakaj je igranje z vžigalicami nevarno.	Kako »deluje«
Metoda: prikaz, praktično delo, eksperimentalno delo.	
Postavljanje varnega kurišča, kako zlomimo palico, priprava palice in peka hrenovk ali tvista.	Razvoj domišljije, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
Večer ob ognju: bansi (gibanje in petje), skeči, petje ob spremljavi kitare, zgodbe iz Skavta Petra.	Razvoj govora
Metoda: izražanje, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave.	
Pogovor o tem, kako so se imeli ob ognju in navezava na taborništvo (povezanost z naravo, življenje v naravi, prijateljstvo).	Odnosi med člani skupine, odnos do narave
Metoda: pogovor, razvoj odnosov oziroma vrednot.	

PRIPRAVA RAZSTAVE (OB ZAKLJUČKU LETA)

Murni se spominjajo, veselijo in hvalijo.

Ob zaključku leta murni »organizirajo« razstavo svojih dosežkov (če je možno, na prostem). Razstavijo se njihovi Murnovidi, fotografije iz obiskov in izdelke, ki so nastajali. Murni pripravijo tudi pogostitev in se na koncu sami posladkajo. Na razstavo se povabi vodstvo rodu in starše. Vsem, ki so opravili zahteve na razstavi, svečano podelimo tudi preizkušnjo Skok.

Načrtovanje obiskov

Obiske načrtujemo na način, da se najprej pripravimo na obisk (prvo srečanje), potem obisk izvedemo in na koncu še strnemo vtise (tretje srečanje). Tretje srečanje se lahko že prepleta s pripravo na nov obisk.

Primer pristopa izvedbe obiskov glede na vsebinsko temo :

Prvo srečanje – priprava:

- Pomen naravnega prostora
- Poznavanje rastlin (poznavanje)
- Poznavanje živali (izbira)

Drugo srečanje – obisk:

- Poznavanje rastlin (opazovanje)
- Poznavanje živali (raziskovanje)
- Gibalni razvoj, higiena in prva pomoč
- Kako »deluje«, eksperimentalno delo
- Domišljija, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)

Tretje srečanje – vtisi:

- Kako »deluje«, eksperimentalno delo
- Domišljija, ustvarjalna reprezentacija (upodobitev)
- Razvoj govora, pripovedovanje zgodb, vtisi iz narave
- Odnosi med člani skupine, odnos do narave

Še nekaj praktičnih napotkov

- Otroci pri tej starosti potrebujejo veliko mero praktičnih primerov, mnogo pripomočkov, slikovnega materiala, če ni možno vsebine predstaviti na samem primeru, in seveda tudi več pomoči;
- Vsebine predstavite na zanimiv, lahko tudi šaljiv način, brez podrobne razlage. Predvsem si vzemite dovolj časa za načrtovanje. Razmislite, katero okolje bo otrokom ponudilo čim več konkretnih izkušenj;
- Pustite otroke, da naloge opravljajo sami; če jim niso kos, skušajte naloge »razstaviti« na več manjših korakov, ki bodo pripeljali do želenega cilja;
- Na koncu obvezno potrdite uspeh s pohvalo, ki pa naj bo usmerjena v dosežek in ne v otroka (»to si dobro opravil/a«, namesto »ti si dober«);
- Naj se otroci zavedajo svoje okolice in sprememb, ki se dogajajo okoli njih. Bolj kot jo bodo opazovali, bolj jo bodo poznali;
- Včasih boste imeli v skupini otroke različnih starosti, kar pa lahko uporabite kot prednost; člani si lahko pomagajo med seboj ter tako gradijo tudi vodov duh;
- Pri načrtovanju obiskov izberite stvari v bližnji okolici, ker boste sicer izgubili potreben čas za obdelavo vsebin, ki ste jih načrtovali. Če pa potrebujete več časa, potem lahko načrtujete obisk tudi v času vikenda;
- Murne vključujte v dejavnosti na rodovem nivoju (ali širše); s tem se počutijo pomembne, hkrati pa se krepi njihova samozavest;
- Otroke usmerjate k temu, da bodo vedoželjni in da bodo poskušali odgovore na svoja vprašanja najti sami s pomočjo lastnih ugotovitev, poskusov in izkušenj. S tem bomo na najboljši možni način razvijali njihovo samostojnost.

Skok - zahteva za preizkušnjo

Za pridobitev preizkušnje skok mora član skupine sodelovati na vsaj 12 obiskih, od katerih so obvezni:

- v prometu,
- na mnogoboju in
- na razstavi oz. ob zaključku leta.

Vodnik vodi evidenco opravljenih obveznosti za pridobitev preizkušnje in na podlagi dosežkov predlaga podelitev skoka. Preizkušnjo podeljuje vodnik skupine. Zaželeno je, da so pri podelitvi prisotni tudi starši članov.

SKOK – oznaka skoka je krog premera 2 cm, v katerem je stilizirana podoba murna. Oznaka skoka je rumen muren na rjavi podlagi.

Murni na taborjenju

Glede na navezanost predšolskih otrok na starše so murni na taborjenju bolj izjema kot pravilo. Kljub temu nekateri rodovi za kratek čas »gostijo« tudi to starostno skupino. Pretežno gre za nekajdnevno bivanje (vikend) ali pa družinska taborjenja. Če so dnevi prijetni in so murni nenehno aktivni in izpostavljeni vzpodbudnemu okolju, potem je to za njih lahko zelo pozitivna izkušnja.

Za večino murnov je to prva ločitev od staršev čez noč, zato mora vodnik na nek način prevzeti vlogo staršev; običajno zvečer, ko se otroci umirijo in pričakujejo običajni ritual branja pravljic ali objem za lahko noč. Te drobne rituale mora vodnik poznati za vsakega otroka posebej, da lahko to vlogo tudi odigra.

Če so na taborjenju skupaj s starejšimi, naj MČ-ji in GG-ji prevzamejo vlogo »starejšega brata ali sestre« in pomagajo, da se bodo murni počutili čim bolj prijetno.

Še nekaj splošnih pravil:

- otroci v tej starosti potrebujejo rutino: obroki ob enakem času, obvezen počitek in pravila glede reda;
- organizirati je potrebno veliko kratkotrajnih dejavnosti (zaradi pozornosti);
- otroci naj raziščejo neposredno bližino tabora, tam ustvarjajo svoje domišljijско okolje, kreirajo objekte, zgodbe ...;
- potrebno je zagotoviti popolno varnost in nadzor nad gibanjem;
- potrebna je dobra priprava glede pogojev bivanja in osebne opreme (vremenska napoved za dva dni, za vsak slučaj v pripravljenosti zidan objekt itd.).

Sodelovanje s starši

Vodnik murnov mora za uspešno delo z najmlajšimi sodelovati tudi s starši. Poleg obveščanja o delu na vodovih srečanjih, raznih akcijah, taborjenjih in o celoletnem programu dela mora vodnik s starši zgraditi odnos, ki temelji na zaupanju. Na podlagi tega bodo starši razumeli, da ima taborništvo vzgojni namen in da preko vzgojnega delovanja prispevamo k celoviti vzgoji njihovega otroka. Učinkovito komuniciranje je prvi korak do dobrega sodelovanja in zaupanja staršev vodniku.

Komuniciranje

Komunikacija v prvi vrsti pomeni znati govoriti in znati poslušati. Je najpomembnejši sestavni del medsebojnih odnosov, je oblika in način, v katerem se medsebojni odnosi prikazujejo. Medsebojni odnosi se ne morejo razviti brez komunikacije, pa tudi komunikacije ni možno razviti brez medsebojnih odnosov. S komunikacijo se uresničujejo cilji medsebojnega odnosa. Iz tega izhaja, da je kvaliteta odnosov odvisna tudi od kvalitete komunikacije.

Medosebna komunikacija je proces, v katerega stopajo osebe z zanje

značilnim zaznavanjem, s svojimi stališči, vrednotami, znanjem, pričakovanji, jezikovnimi spretnostmi in izkušnjami. Vse to eni in drugi izražajo verbalno in neverbalno.

Udeleženci komunikacijskega procesa drug drugemu prenašajo določeno vsebino, hkrati z njo pa tudi odnos do vsebine in do prejemnika sporočila. Če je tisto, kar osebi drug drugemu govorita in tisto, kar si sporočata z neverbalnim vedenjem, usklajeno in če izgovorjena vsebina potrjuje odnos do nje in do prejemnika sporočila, takrat govorimo o usklajeni, iskreni komunikaciji.

Trije koraki za skladnejšo komunikacijo:

- prepoznavanje svojega in tujega neverbalnega sporočanja;
- verbalizacija lastnih in tujih neverbalnih sporočil;
- skupno pojasnjevanje neuskklajenosti, usklajevanje opaženih in pojasnjenih napačno razumljenih verbalnih in neverbalnih sporočil.

Za udobno komunikacijo je potrebno zagotoviti naslednje:

- pravico udeležencev v komunikaciji, da razmišljajo na podoben in na drugačen način;
- prostorska udobnost oziroma možnost medosebnega približevanja in oddaljevanja;
- časovno udobje oziroma možnost vplivanja na začetek, trajanje in konec pogovora;
- delovno udobje oziroma možnost izbire med pasivnim in aktivnim komuniciranjem;
- dobro počutje oziroma čustveno udobje med komuniciranjem.

Za vzpostavitev uspešne komunikacije mora vodnik izkazati spoštovanje do staršev, njihove osebnosti in individualnosti, jih sprejeti takšne, kot so, in jim dati vedeti, da so vredni poslušanja.

Vidiki sporočila:

- vsebinski vidik (vsebina sporočila);
- osebni vidik (odkrivanje sebe v sporočilu);
- odnosni vidik (definiranje odnosa do vsebine in prejemnika sporočila);
- vplivni vidik (vpliv vedenja na prejemnika sporočila).

Pri sporočilih je pomembna osebna odgovornost, biti morajo popolna ter prilagojena prejemniku.

Kako lahko vplivamo na uspešnost komunikacije?

- Preden začnemo pogovor, moramo sami vedeti, kaj želimo povedati.
- Biti moramo jasni in razumljivi.
- Kadar izražamo svoja mnenja in občutke, uporabljamo preverjena dejstva.
- Vzpostavimo očesni stik in opazujemo sogovornikovo nebesedno izražanje.
- Med pogovorom moramo biti čim bolj naravni, povemo to, kar mislimo in čutimo, in se obnašamo temu primerno.
- Med pogovorom ne smemo spreminjati ali odstopati od zastavljene teme.
- Poizkušamo dobiti povratne informacije, ki lahko preprečijo kasnejše nesporazume.
- Pri vsakem pogovoru je pomembno tudi poslušanje.

Pomen poslušanja

Dober vodnik si vzame čas in prisluhne staršem. Četudi vsem željam in zahtevam staršem ne moremo ugoditi, je pomembno, da se vodnik o tem s starši odkrito pogovori (npr. starši izrazijo željo, da bi bil njihov otrok v vodu s starejšim bratom – vodnik staršem razloži, da so vodi oblikovani glede na starost otrok in da je temu primerno prilagojen tudi program; hkrati jim lahko zagotovi, da bosta imela otroka možnost druženja na skupnih akcijah).

Veščine poslušanja:

- ugotavljanje vodilnih misli;
- razlikovanje med pomembnim in nepomembnim;
- zapomnitev dejstev;
- postavljanje smiselnih vprašanj sebi in prejemniku.

Povratne informacije nam lahko potrdijo predstavo, ki jo imamo o svojem vedenju, lahko pa nam tudi odkrijejo nekatere vidike in posledice našega vedenja, ki se jih nismo zavedali.

Zakaj je komunikacija s starši pomembna?

Stik s starši je pri delu s predšolskimi otroki izredno pomemben, saj so v tem obdobju starši tisti, ki imajo najmočnejši vpliv na otroka. Otroci imajo sicer možnost izraziti svoje interese, vendar je od staršev odvisno, katerih dejavnosti se bodo udeležili. Sodelovanje staršev je pri ostalih stvareh odločilno z vidika financ (plačilo članarine, tabornin, nakup potrebne opreme ...) in prevozov (lokacija).

Starše poleg vsebin, ki jih ponujajo določene aktivnosti za otroke, zanima tudi njihova kakovost in skrb za varnost otroka, zato je pomembno, kakšen vtis dobijo o vodji aktivnosti, v tem primeru o taborniškem vodniku. Poleg zadovoljstva otroka ob obiskovanju dejavnosti je pomemben tudi odnos (komunikacija) med vodnikom in staršem.

Od staršev moramo že na prvem vodovem srečanju (ali na uvodnem srečanju za starše) pridobiti otrokove osnovne podatke: ime in priimek otroka, rojstni datum in naslov. Poleg teh podatkov potrebujemo tudi telefonske številke staršev (v primeru večdnevnikih akcij tudi telefonsko številko tretje osebe, za primer, če ne bi mogli priklicati staršev). Starši morajo vodnika že pred pričetkom prvega vodovega srečanja obvestiti o morebitni zdravstveni posebnosti otroka (alergije, diete, epilepsija, astma ...). Zaradi lažjega in hitrejšega prenosa informacij je zaželeno, da starši poleg ostalih podatkov vodniku posredujejo tudi naslov elektronske pošte. Pri zbiranju teh informacij moramo biti še posebej pozorni na varstvo osebnih podatkov (zbrane podatke lahko uporabljamo le v namene obveščanja in evidence).

Vodnik mora staršem posredovati svojo telefonsko številko, da ga lahko kontaktirajo glede odjav otroka, morebitne zamude, prijav na akcije ...

Kadar vodnik otrokom deli pisna obvestila, je dobro, da jih otrokom razdeli ob prisotnosti staršev ali pa starše pri predaji otrok o tem obvesti. Če pomembnejša in časovno občutljiva obvestila pošilja po elektronski pošti, je dobro, če zraven pripiše, naj mu starši z odgovorom potrdijo prejem obvestila.

Pred večdnevnimi akcijami je potrebno o otroku dobiti tudi dodatne informacije – starši pred odhodom izpolnijo vprašalnik z naslednjimi vprašanji:

- Ali je bil vaš otrok pred kratkim bolan oz. je še bolan (navedite bolezen)?
- Ali mora jemati zdravila (zaradi bolezni, alergije)?
- Ali ima kakšno alergijo (navedite)?
- Ali je vaš otrok nagnjen k prehladu?
- Ali ponoči moči posteljo (če ga je strah, če ga zebe ...)?
- Česa vaš otrok ne jé (ne mara)?
- Ali je vegetarijanec, ima versko ali kakšno drugo dieto?
- Najljubša pravljica?
- Ali se boji teme?
- Ostale posebnosti.

Pri akcijah, ki so vezane na organiziran ali javen prevoz, starše skrbi predvsem za varnost otrok. Če imamo možnost, se dogovorimo z lokalno radijsko postajo, da starše med redno oddajo obvestijo o varnem prihodu, ali pa jih obvesti vodnik preko sms-sporočil.

Oblike komuniciranja s starši

Sestanki

(uvodni, sestanek pred večjimi akcijami in pred taborjenjem)

Gre za obliko komuniciranja, pri kateri staršem najlaže podamo določene informacije. Starše obvestimo vsaj tri dni pred sestankom, sporočimo jim čas, datum in temo. Na sestanek se predhodno pripravimo. Na dnevnem redu sestanka je izbrana tema, nato razgovor o njej in za konec razno.

Osebni razgovor s starši

Ti razgovori omogočajo bolj osebni stik in so priporočljivi, kadar gre za reševanje vprašanj, ki se nanašajo na posameznika, poizvedovanje o osebnih podatkih in podobno.

Elektronska pošta, SMS-sporočila

Po elektronski pošti ali SMS-u pošiljamo vabila, posredujemo navodila za akcije, pošiljamo sezname potrebne opreme za taborjenja ... V naslovu vedno napišemo namen pošiljanja, pošta naj bo kratka in jedrnata.

Zaželeno je, da se starši vključujejo tudi v samo delo murnov, to ni obremenitev za vodnika, temveč mu je v pomoč, npr. pri pripravah na akcije, prevozih in spremstvu na izletih ...

Sodelovanje z okoljem

Povezovanje voda murnov z okoljem ni pomembno le za sam vod, temveč tudi za taborniško organizacijo in njeno prepoznavnost.

Nekaj predlogov sodelovanja:

- **Z vrtcem:** v kolikor voda murnov v rodu še ni, lahko vzgojiteljice v vrtcu navdušijo otroke, da se pridružijo taborniški organizaciji; vodniki lahko obišejo vrtce in jim pokažejo veščine ter jim predstavijo delo tabornikov. V nekaterih vrtcih sodelovanje med rodom in vrtci že uspeva, vrtci organizirajo tabore, pri izpeljavi le-teh pomagajo vodniki.
- **Obisk kmetij:** otroci se seznanjajo z življenjem na kmetiji in z domačimi živalmi.
- **Obisk lokalnih znamenitosti** (v sodelovanju s turistično-informacijskim centrom ali starši): spoznavanje svojega kraja in njegovih posebnosti.
- **Predstavitev zanimivih poklicev (starši).**

Uporabljeni strokovni viri in literatura

1. D. Elschenbroich. Izkustveni svet predšolskega otroka. Ljubljana: Filargo, 1994.
2. Hohmann, Weikart. Vzgoja in učenje predšolskih otrok (Educating young children): Igra, 245–293. Gibanje, 411–431. Ljubljana: DZS, 2005.
3. J. Juul. Kompetentni otrok: Družina na poti k novim temeljnim vrednotam. Radovljica, 2015.
4. J. A. Komensky. Velika didaktika. Novo mesto: Pedagoška obzorja, 1995.
5. Umek Marjanovič. Razvojna psihologija (izbrane teme). Ur. Zupančič. Ljubljana: Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete, 2001.
6. Umek Marjanovič. Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulumu za vrtce. Ur. Kroflič. Maribor: MA Tisk, 2001.
7. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo (1999). Kurikulum za vrtce: Predšolska vzgoja v vrtcih.
8. Pistotnik. Osnove gibanja. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2003.
9. Pišot, Jelovčan. Vsebine gibalno-športne vzgoje v predšolskem obdobju. Koper: Annales, 2006.
10. M. Sutherland. Znanost o vzgoji: Praktični nasveti o spanju, joku, igri in ustvarjanju čustvenega ravnovesja za vse življenje. Radovljica: Didakta, 2010.
11. M. Zupančič, Kavčič, T.. Otroci od vrtca do šole: Razvoj osebnosti in socialnega vedenja ter učna uspešnost prvošolcev. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2007.

Taborniški viri

1. S. Kos, Ferenc A.. Vodnik vodi vod. Ljubljana: Samozaložba, 1995.
2. ZTS. Delo z Murni. Taborniški priročnik. Ljubljana: ZTS, 1980.
3. ZTS. Delo z MČ – 1. plamen. Ljubljana: ZTS, 1994.
4. ZTS. Program za Mlade. Ljubljana: ZTS, 2014.

Drugi viri za pripravo obiskov

- T. Kokalj. Cvetkova gmajnica. Ljubljana: Kmečki glas, 2001.

Priloga: predlog panog mnogoboja za murne

Mnogoboje je enodnevni izlet za murne. Murni tekmujejo kot cela skupina ne glede na število (najmanj štiri). Namen sodelovanja murnov na mnogoboju je:

- spoznavanje narave (rastlin in živali);
- preverjanje dosežkov v gibalnem razvoju;
- poznavanje prve pomoči;
- razvoj sodelovanja – vsi člani skupaj opravljajo naloge;
- razvoj domišljije in govornih/pevskih sposobnosti;
- razvoj hitrosti in natančnosti;
- doživljanje uspeha, želja po izboljšanju.

Iskanje zaklada

Naloga murnov je, da poiščejo skriti zaklad. Pri tem pokažejo spretnosti gibanja v naravi in rešujejo praktične naloge.

Gibanje:

- murni se gibljejo po naravi s pomočjo osnovnih smernih potnih znakov za gibanje, sledenja zvokom in živalskim sledem. Proga naj ima strmino in spust ter po možnosti prečkanje potoka ali močvirnatega terena. Na koncu je skrit zaklad (bonboni, čokolada ...). Časa ne merimo, je pa omejen.

Naloge:

- murni pokažejo poznavanje rastlin; murni poiščejo nekaj rastlin (preverite, kaj lahko najdejo na travniku) ali listov/plodov, ki jih lahko najdejo v gozdu. Otroci jih opišejo. Lahko prinesejo tudi kakšno užithno rastlino;
- murni pokažejo poznavanje živali; izberemo eno poznano gozdno žival, ki jo morajo murni opisati; kako izgleda, kje živi (duplina, brlog ...), kako se giblje in kaj jé. Murni zapojejo eno pesmico o tej živali;

- murni pokažejo neslišno hojo;
- murni pokažejo zmožnost plezanja na primerno drevo (na prvo ali drugo vejo, ki je največ 80 cm visoko), oprijem veje, visenje na veji in spust z veje na tla;
- murni mečejo »sulice« v tarčo, lahko tudi kamenje preko potoka ali reke;
- murni pokažejo, kako bi ravnali pri preprostih poškodbah: ureznini, osjem piku, zvinu gležnja, žulju, buški, ugrizu klopa, slabosti, odrgnini, opeklinskem mehurčku. Vsi člani skupine morajo zadržati dih 10 sekund. Ekipa mora opisati, kaj storiti v primeru nesreče.

Za vsako opravljeno nalogo skupina dobi nalepko.

Ustvarjanje

Vsak član skupine na podlagi lastne domišljije oblikuje izdelek iz naravnih materialov. To je lahko maketa, igrača, uporaben predmet ... Izdelek potem čim bolj natančno opišejo. Če ima praktično vrednost, jo ponazorijo. Za opravljeno nalogo skupina dobi nalepko.

Premagovanje ovir

Premagovanje ovir predstavlja prikaz spretnosti gibanja in razvoj ekipnega duha.

Osnova je štafetni tek, vmes imajo določene spretnostne naloge:

- valjanje,
- preskok,
- plazenje (npr. pod grmom),
- slalom med drevesi,
- hoja po brvi, hlodih, obročih,
- hoja po vodi, močvirju (če je lepo vreme),
- vodenje žoge (nogometno vodenje in streljanje v gol).

Meri se čas. Napak pri spretnostnih nalogah ne točkujemo. Za opravljeno nalogo skupina dobi nalepko.

Moj prvi voz

Člani ekipe morajo pravilno zavezati kavbojski ali ambulantni voz (na nogo ali roko).

Ocenjuje se pravilnost zavezanega vozla. Za opravljeno nalogo skupina dobi nalepko.

Šaljiva igra

Šaljiva igra v naravi vzpodbuja spretnost, sodelovanje in pomoč drug drugemu. Primer: skupina mora prenesti dolgo palico skozi del gozda (cca 50 m z različnimi ovirami kot so veje, korenine, rahel vzpon ali spust). Šaljiva igra je lahko vsako leto drugačna.

Čas ni omejen, gre za to, da celotna skupina opravi vse naloge. Za opravljeno nalogo skupina dobi nalepko.

Poleg teh panog murni sodelujejo tudi v dodatnih dejavnostih, ki se ne ocenjujejo.

Nastop z zgodbo, skečem ali pesmijo

V tem delu mnogoboja so zbrane vse skupine murnov, ki vzpodbujajo druga drugo. Vsaka skupina:

- pove kratko zgodbo iz narave ali
- odigra skeč ali
- zapoje eno pesem o živalih ali naravi.

Če je možno, nastop izvedemo na odru (lahko je tudi provizorični).

Pred tem lahko za murne organizator pripravi tudi igrico, da prežene tremo pred nastopanjem.

Osebna oprema

Vsak muren mora predstaviti svoj nahrbtnik, v katerem je osnovna oprema za enodnevni izlet; npr. primeren nahrbtnik, lahka vetrovka, piščalka, čutara z vodo, zdrav sendvič, energijska čokoladica. Med pregledovanjem se pogovorimo o pomenu opreme, hrane in pijače.

Kazalo po razvojnih ciljih programa

Spoznavanje pomena naravnega prostora

- Zakaj je pomemben promet, vrste prometa, ceste, spoznavanje domačega kraja.
- Zakaj so drevesa, kaj nam dajejo, kako nastanejo?
- Kakšne gozdove imamo: listavci, iglavci, mešani.
- Kam gredo odpadki, odlagališča odpadkov v naravi, zakaj varujemo naravo.
- Kako so jame nastale in kaj se skriva v njih.
- Kaj je naravno in kaj je delo človeških rok, kaj je človek odkril, zgradil, izumil v preteklosti.
- Vreme, vremenski pojavi, letni časi; zakaj pride do teh pojavov.
- Povezava običajev z naravo. Človek je bil nekoč zelo povezan z naravo.
- Zakaj so hribi, kako so nastali?
- Zakaj je pomemben travnik? Komu daje hrano in zatočišče?
- Kako izgleda polje, kaj raste na njem, kdo ga obdeluje in s čim.
- Pitna voda, za kaj vse jo uporabljamo, kako jo umažemo (onesnaževanje vode), zakaj je v naravi pomembna voda.
- Kaj je ribnik, jezero, reka, morje, zakaj so pomembni.
- Gibanje po naravi ob upoštevanju naravnih danosti (sonce, potok, stezica ...).
- Predstavitev pomena ognja nekoč in danes: svetloba, toplota, kuhana hrana, varnost, požar. Zakaj je ogenj primeren za tabornike.

Spoznavanje rastlin

- Vpliv prometa na rastline (predvsem zraka), opazovanje izpušnih plinov, onesnaževanje zraka.
- Drevo kot živo bitje: spoznavanje drevesa, oblika, kaj drevo potrebuje za rast.
- Gozd kot združba različnih rastlinskih vrst: spoznavanje dreves, oblike listov, tipanje lubja, plodovi, iglavci in listavci.
- Zaščitene rastline: spoznavanje zaščitene rastlin, zakaj so zaščitene.
- Rastline v jamah: kaj potrebujejo rastline za rast, česa v jamah ni.
- Razvoj rastlin: spoznavanje življenjskega kroga rastlin, kako so rastline nastale.

- Kako prezimujejo rastline: kaj se zgodi z rastlinami pozimi (iglavci, listavci, zimzelene rastline), kako deluje na njih mraz in sneg.
- Pust, kurentovanje: kurenti preženejo zimo in priključijo pomlad, narava se prebudi in je pripravljena na setev.
- Zakaj so hribi neporaščeni: gozdna meja, temperatura v hribih je nižja, kaj rastline potrebujejo za rast (toplota).
- Travniške rastline (cvetlice), uporabne rastline, regrat, kislica.
- Poljščine in kaj iz njih proizvedemo, poljščine na naših krožnikih: kaj jemo doma in pride iz polja.
- Opazujemo, katere rastline rastejo ob potokih; račja zel, mahovi, vrbe, jelše
- ...
- Spoznajmo obalne rastline: lokvanj, ločje, alge ...
- Prepoznavanje rastlin, dreves in plodov dreves.
- Spoznavanje posušenega (trhlega) in svežega (ali sveže veje gorijo).

Spoznavanje živali

- Promet in živali (hrup, ceste v naravnem okolju): kakšen hrup povzroča promet in kako ta vpliva na živali, prečkanje cest.
- Živali, ki živijo na drevesu: izberemo eno ali več živali in raziščemo, kaj jim pomeni drevo.
- Živali, ki živijo v gozdu: izberemo eno ali več živali in raziščemo, kaj jim pomeni gozd.
- Odpadki v naravi in živali: kako odlaganje odpadkov v naravo škoduje živalim.
- Živali, ki so prilagojene za življenje v temi, kako so se prilagodile: netopirji, človeška ribica.
- Živali, ki so izumrle: zakaj živali izumirajo, katere so že izumrle (dinozavri, mamuti in druge).
- Kako se živali prilagodijo na zimo: »oblečejo se«, zimsko spanje, preseljevanje na jug. Hrana za živali: izdelava ptičje krmilnice, obisk krmilnice za srne.
- Gregorjevo: živali v naravi se prebujajo in iščejo hrano.
- Katere živali živijo v gorah: gorske ptice, živali, preskrba s hrano.
- Travniške živali: zakaj so žuželke koristne, kaj delajo čebele, krti in krtine, poljske miši.
- Živali, ki imajo rade poljske pridelke, zakaj imamo domače živali.
- Raziskovanje živali, ki živijo v potočku: ribe, rečni raki, vodni drsalci ...
- Ribе in druge vodne živali; razlika med sladkovodnimi in morskimi živalmi.
- Prepoznavanje živali po sledih ali zvokih. Naštevanje njihovih lastnosti: kje

živijo, s čim se prehranjujejo, kdo so njihovi sovražniki ...

- Ogenj in živali: ali se živali ognja bojijo? Zakaj? Kaj pa večče?

Priprava na obisk, oprema

- Vidnost v prometu, rutica in kresnička: kako lahko poskrbimo za vidnost v prometu (svetla obleka, odbojna telesa, svetilka).
- Oprema in oblačila: primerna obutev in oblačila (za plezanje po drevesu).
- Oprema in oblačila glede na letni čas, priprava na obisk gozda.
- Oprema in oblačila: zaščitna sredstva za čistilno akcijo.
- Oprema in oblačila: svetilka, ki deluje, oblačila (toplota/mraz v jami), obutev (blato), pravila pri obisku jame.
- Kje se »skrivajo« albumi, stare knjige ...
- Topla oblačila: kako se oblečemo pozimi, koncept čebule.
- Različni rekviziti, ki se uporabljajo pri različnih običajih.
- Obutev za v hribe (gozdarji), rezervna oblačila, voda in prehrana.
- Oprema in oblačila glede na letni čas, priprava na obisk travnika.
- Rokavice, škornji, predpasnik ...
- Oprema in oblačila glede na letni čas, priprava na obisk potočka, nepremočljiva obleka in obutev (škornji).
- Škornji, kopalke, brisača, sončna krema.
- Pregled nahrbtnika: kaj je v njem (primerna hrana in voda, rezervna oblačila, pelerina ...)
- Izbira mesta za kurišče. Nabiranje gnezda in kurjave.

Gibalni razvoj

- Spoznavanje gibanja: vožnja kolesa, rolanje, skiro.
- Gibanje po drevesu: plezanje, oprijem, visenje in teža telesa.
- Gibanje v gozdu: hoja po gozdu, naravne ovire, tek.
- Pospravljanje smeti: ločevanje in odnašanje odpadkov.
- Gibanje v temi: kako se gibljemo ponoči, ponazoritev z zavezanimi očmi, vodenje slepca.
- Gibanje; zakaj se je moral pračlovek gibati: preizkusimo se v neslišni hoji, izdelamo sulico in jo poskušamo vreči čim dlje oziroma v cilj.
- Dejavnosti na snegu in ledu: sankanje, ciljanje, kepanje, drsanje, razne igre.
- Rajanje, ples, gibanje v krogih (da se držijo za roke), gibanje v koloni (kača), izraznost z gibi, bansi.
- Hoja navzgor in navzdol, hoja po kamnih, ravnotežje.
- Prevali, valjanje, skrivanje, ležanje v travi, bosa hoja, hoja po močvirnatih tleh.

- Uporaba preprostega poljskega orodja (miniaturnega): grabljice, lopatka, motika, plezanje po lestvi (nekaj klinov oz. do višine enega metra).
- Urjenje spretnosti: preskok, hoja po brvi in ploščatih kamnih, ravnotežje ...
- Met kamenja, žabice, hoja po plitvini, namakanje nog, zadrževanje diha (na kopnem).
- Premagovanje ovir in spretnost: slalom, plazenje, valjanje, hoja po brvi, brcanje žoge in strel na gol.
- Kako se gibljemo po brezpotjih, veje, ki se sprožijo, bodljikava podrast.

Higiena in prva pomoč

- Kaj storiti ob prometni nesreči: klic na pomoč.
- Umivanje rok: zakaj in kako. Poškodba roke: uporaba rute za imobilizacijo.
- Zakaj nosimo obleke, umazano in čisto perilo, zakaj se moramo preobleči. Kaj storimo, če nas ugrizne klop.
- Poškodbe: kako oskrbeti odrgnino.
- Poškodbe: kaj naredimo, če se udarimo v glavo (buška).
- Poškodba: tujek (trska, trn ...) v koži.
- Pretres možganov: kaj storimo ob udarcu v glavo.
- Umivanje obraza, tujek v očesu.
- Žulj: zakaj nastane, kako ga preprečiti in kako oskrbeti.
- Pik čebele ali ose: kako smo pazljivi, da nas ne piči, in kaj naredimo, če nas piči.
- Kaj naredimo, če se urežemo (manjša ureznina).
- Kaj naredimo, če si zvijemo gleženj.
- Tuširanje telesa: zakaj in kako se tuširamo (prikaz brez vode).
- Kaj je v torbici prve pomoči?
- Kaj naredimo ob opeklinem mehurčku?

Kako »deluje«

- Kako »delujejo« prometna pravila, semafor, prometni znaki: obisk semaforiziranega križišča, opazovanje, kako deluje promet, spoznavanje prometnih znakov v bližnji okolici.
- Kako iz hloda nastane omara: preizkušanje trdote lesa, obisk žage, mizarске delavnice.
- Kako »deluje« čas: hitra in počasna hoja, kako deluje ura, zakaj je čas pomemben.
- Zmanjševanje količine odpadkov: naredimo načrt, kako doma zmanjšati število odpadkov (količinsko in prostorninsko).
- Tema: poiščemo jamo (prostor), ki nima dnevne svetlobe, preizkusimo, če

zdržimo v temi, česa nas je strah in zakaj.

- Izumi, ki so pomagali odkrivati in graditi svet (vrv, lok, kompas, zemljevid ...): prikaz predmetov, kdaj so jih odkrili ter za kaj so jih takrat uporabljali.
 - Taljenje in zmrzovanje: kaj se zgodi s snegom/ledom na toplem, kaj pa če vodo pustimo zunaj.
 - Obisk karnevala, kresovanja, krašenje novoletne jelke, izdelava pisanic, obisk muzeja, prižiganje sveč na grobovih ...
 - Kaj so markacije, kako so postavljene, hoja po markacijah.
 - Prst (zemlja): iz česa je, zakaj je pomembna, z lopato napravimo prerez in pogledamo, kako iz zemlje rastejo rastline.
 - Kmetovanje: kaj se dogaja na kmetiji – obisk kmetije, ali pokritega rastlinjaka, kako deluje ptičje strašilo – izdelava.
 - Kako deluje vodni tok (prikaz v mivki), izdelava jezov, bazenčkov, izdelava in spuščanje ladjic.
 - Plovnost: kaj plava in kaj se potopi.
 - Kako delujejo vozli: prikaz preprostih vozlov (kavbojski, pentlja za čevlje ...).
 - Kaj potrebuje ogenj, da gori? Zakaj je igranje z vžigalicami nevarno?
- Preizkusi: sveča v kozarcu, kako deluje vžigalica.

Razvoj domišljije, ustvarjalne reprezentacije (upodobitev)

- Moj prometni znak: nariši in izdelaj prometni znak s svojo vsebino.
- Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: uporaba posušenih vej, listov, storžev, zasaditev semena drevesa.
- Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: uporaba lesa, izdelava preprostih instrumentov, gozdno skrivališče.
- Domišljajska uporaba odpadkov: izdelava različnih izdelkov iz odpadnih materialov.
- Ustvarjanje senc, odmev, tišina: s svetilko ali drugim virom svetlobe lahko ustvarjamo sence na steni, zakaj nas je strah senc (velikost).
- Izdelovanje izdelkov iz naravnega materiala: gradnja utrdbe iz mivke, obisk gradu, izdelovanje loka, ščita, maske, lutk.
- Opazovanje sledi v snegu (čigave so: živali, človek, vozila), izdelovanje snežaka (lahko tudi risanje risbe).
- Izdelava kostumov in pustnih mask, izrezovanje buč, izdelava butaric, novoletnih venčkov ...
- Pogled z vrha, ptičja perspektiva, smeri neba, razdalje (kaj je daleč in kaj je blizu).
- Pihanje v travico, opazovanje in prijemanje žuželk.

- Zemlja – če dodamo vodo, nastane blato – igranje z blatom, hiše iz blata, sajenje rastlin v lonček.
- Barvanje kamenčkov, pesek (izdelava ropotulje ali vodne palice), mivka, gradnja gradov iz mivke.
- Izdelovanje in spuščanje ladjic iz naravnih materialov, obisk akvarija, mlin in mlinsko kolo, risanje ladjic ali izdelovanje ladjic iz papirja.
- Izdelava uporabnega pripomočka iz naravnih materialov: člani se med iskanjem zaklada ustavijo in poiščejo različne predmete ter jim dajo simbolni pomen.
- Postavljanje varnega kurišča, kako zlomimo palico, priprava palice in peka hrenovk ali tvista.

Razvoj govora

- Zgodbe o neobičajnih prevoznih sredstvih (kamele, leteče preproge ...), s čim so v preteklosti potovali in s čim bomo v prihodnosti.
- Opis drevesa, primerjanje, visoka, nizka, košata, zgodbe: risbe in opisovanje, zgodbe o drevesih, kaj počnejo drevesa ponoči.
- Posnemanje gozdnih živali: gibanje in zvoki živali, petje pesmi o gozdu, pravljični prebivalci gozda.
- Prebiranje zgodb iz knjige Cvetkova gmajnica ali druge in pogovor.
- Zgodbe o zmajih in drugih jamskih podobah (škrati ...), zakaj so povezane z jamami.
- Preteklost – sedanost, kako so ljudje živeli nekoč, super junaki, Indijanci, vitezi: pregledovanje albumov s slikami iz preteklosti, pregled zgodovinskih knjig.
- Zgodbe o eskimih, njihova domovanja, odprave v gore.
- Slovenske ljudske pravljice, ki opisujejo nenavadne dogodke in nadnaravne sile, npr. Peter Klepec, kralj Matjaž in vile, zgodbe o čarovnicah ...
- Dotik vesolja: kaj je to vesolje, kaj je tam (zvezde in planeti), človek v vesolju (rakete).
- Posnemanje živali – gibanje in zvoki, petje pesmi o travniku.
- Ugibanje imen poljščin, zelenjave, sadja (kartice s slikami), uganke o poljskih orodjih in poljščinah.
- Kako je kapljica dežja potovala do morja – zraven lahko narišejo risbo.
- Zgodbe o pomorščakih, odkrivanje sveta, po morju okoli sveta.
- Člani na koncu opišejo iskanje zaklada (kaj vse se je zgodilo). Vsak lahko pove en stavek. Lahko prikažejo kakšno smešno dogodivščino.
- Večer ob ognju: bansi, skeči, petje ob spremljavi kitare, zgodbe iz Skavta Petra.

Odnosi med člani skupine, odnos do narave

- Koncept reda, urejenosti: pogovor o tem, zakaj je pomembno spoštovati prometna pravila, kaj pa pravila v družini, skupini murnov ...
- Jaz in drevo: pogovor o tem, kaj nam daje narava (drevo): kisik, senca, les za izdelke in ogrevanje ... Jaz in drugi člani skupine.
- Jaz in gozd: skupina – kot drevesa v gozdu, ime skupine iz narave.
- Jaz in odnos do narave: razvoj skrbnega odnosa do narave – oblikovanje pravil ravnanja z odpadki na prostem.
- Samota in strah, druga temeljna čustva: ali nas je strah, če smo skupaj, kako preženemo strah, kaj pa tema v gozdu.
- Dedek, babica, življenje v preteklosti, umrljivost: pogovor o prednikih, kako so živeli, zakaj niso več med nami.
- Topel dom in brezdomci: skrb za druge, skupnost, kdo so brezdomci, zakaj pomagamo drugim.
- Pogovor o tem, zakaj praznujemo rojstni dan, izdelava spominske knjige z risbicami ali dobrimi željami (pomaga vodnik).
- Medsebojna pomoč pri prenašanju nahrbtnika, bodrimo drug drugega, počakamo zadnjega. Kaj naredimo s smetmi v gorah.
- Družina – nabiranje travniškega šopka za bižnje. Kaj jim pomeni biti pozoren.
- Skupina – pripravljenost za delitev hrane.
- Močnejši in šibkejši (razlika v fizični moči); npr. koliko lahko dvignem sam; kaj pa vsi skupaj (vsi skupaj smo močnejši).
- Pogum: kaj je to, kdaj smo pogumni, kako opogumimo drug drugega.
- Vsi skupaj opravljajo naloge, si med seboj čim bolj pomagajo, delijo stvari, hodijo skupaj, počakajo zadnjega ...
- Pogovor o tem, kako so se imeli ob ognju in navezava na taborništvo (povezanost z naravo, življenje v naravi, prijateljstvo).

O avtorjih

Bojan Breščanski, dolgoletni tabornik, vodnik murnov, vzgojitelj v VVZ
Sergeja Bogovič, dolgoletna tabornica, vodnica murnov, vzgojiteljica v VVZ
Polona Čeligoj, dolgoletna tabornica, taborniška trenerka in vzgojiteljica v VVZ

Vesna Koren, dolgoletna tabornica, vodnica murnov, vzgojiteljica v VVZ

Anja Kristan, dolgoletna tabornica, vzgojiteljica v VVZ

Tadej Pugelj, strokovni sodelavec za program za mlade in VIO na ZTS

Polona Rožman, vodnica murnov, načelnica KOPR v obdobju 2009–2015

Urša Schwarzmann, dolgoletna tabornica, vodnica murnov, vzgojiteljica v VVZ

Maja Skaza, dolgoletna tabornica, vodnica murnov, vzgojiteljica v VVZ

O Zvezi tabornikov Slovenije

Ali veš, da je Zveza tabornikov Slovenije (ZTS) najštevilčnejša mladinska nevladna organizacija?

V svoj program vključuje več kot 8.000 mladih, povezanih v 100 društev tabornikov, ki delujejo po vsej Sloveniji. Že več kot 60 let ZTS pomaga mladim, da se zavedo svojih potreb, sposobnosti in odgovornosti do sebe in do družbe. Pomaga jim, da odrastejo v angažirane, avtonomne, odgovorne in solidarne državljane in kot taki soustvarjajo boljši svet. Deluje v javnem interesu na več področjih in skladno z namenom svetovnega skavtskega gibanja in je od leta 1994 polnopravna članica Svetovne organizacije skavtskega gibanja (WOSM). Ta združuje več kot 30 milijonov članic in članov po vsem svetu.

Ali veš, da je organizacija odprta vsem mladim ne glede na spol, narodnost, strankarsko pripadnost, vero ali prepričanje?

Članstvo v lokalnih društvih je prostovoljno, saj se vanje lahko vključi vsak, ki sprejema njen program in ravna v skladu z načeli, prisego in taborniškimi zakoni. Bodoči član ima na voljo nekaj mesecev pripravniškega časa, v katerem se seznanja z organizacijo, njeno vzgojno vlogo, metodami dela in se na koncu odloči, ali bo ostal član taborniške organizacije ali ne.

Ali veš, da vzgojno-izobraževalni namen organizacije skozi program poudarja pomen participacije, pluralizem, svobodo posameznika, multikulturalnost in enakosti priložnosti za vse?

Temelji na vrednotah, kot so prijateljstvo, poštenost, strpnost, spoštovanje narave, zdravo življenje, nesebična pomoč drugim – prostovoljstvo, mir, trajnostni razvoj, medgeneracijsko sožitje in pripadnost duhovnim načelom. Program omogoča celovito vzgojo, ki spodbuja telesni, intelektualni, čustveni, družbeni in duhovni razvoj posameznika. Izkustveno ter skupinsko učenje daje mladostnikom neprecenljivo izkušnjo drugačnega učenja – učenja skozi lastno vključenost, preko katere postopoma prevzemajo odgovornost za lastne odločitve.

Ali veš, da program za mlade v ZTS postavlja pred tabornice in tabornike različne preizkušnje?

Pri njihovem premagovanju spoznavajo samega sebe in druge, razvijajo prijateljstva, zanimivo in kakovostno preživijo prosti čas v varnem okolju in obnovijo moči za nadaljnje napore – učenje v šoli ali delovnem mestu. Spretnosti življenja v naravi, telesna utrjenost, ustvarjalni potencial, iznajdljivost itd. se kalijo med prečkanjem rek, pripravo hrane v kotličku, spanjem pod jasnim nebom, med snežnim viharjem ali poletno nevihto. Z raziskovanjem narave, bivanjem v naravi in doživljanjem njenih lepot in izzivov, pa tudi negostoljubnosti, se približajo sebi in se zavejo neizogibne povezanosti sveta.

Ali veš, da so člani povezani v majhne vrstniške skupine (vodi) in da je program prilagojen različnim starostnim skupinam (murni, medvedki in čebelice, gozdovniki in gozdovalci ...)?

Mladi dejavnosti izbirajo sami na podlagi lastnih želja in potreb, usmerja pa jih usposobljen vodnik. Mlajši se razvijajo skozi igro, starejši se udeležujejo dogodivščin in se soočajo z izzivi. Taborjenje je vrhunec celoletnega taborniškega dela. Ponuja priložnost mladim, da gredo za dlje časa v naravo, pod platneno streho, da izkusijo nepredvidene okoliščine, nočno stražo, prve simpatije, samostojnost in prvo daljšo odsotnost od doma. Ta je še bolj izrazita na mednarodnih taborih in akcijah v tujini, kjer mladi pridobijo prve izkušnje o multikulturalnosti (od kultur, jezika, do običajev ...), pridobivajo prijatelje iz drugih držav in razvijejo željo po odkrivanju Evrope in sveta.

Ali veš, da je ZTS prostovoljna organizacija, saj je v njej aktivnih preko 1.500 prostovoljcev (tudi odraslih).

Prostovoljci tedensko opravljajo različne naloge: vodenje skupin mladih, vodenje društev, organizacija izletov, taborjenj, odprav v tujino, izvajanje projektov v lokalni skupnosti, zagovorništva potreb mladih v družbi ter druge naloge v okviru delovanja društev in ZTS. V izrednih okoliščinah v okviru delovanja Civilne zaščite pomagajo pri odpravljanju posledic elementarnih in drugih nesreč. Organizacija ima razvit izobraževalni sistem, ki prostovoljcem zagotavlja usposobljenost za kakovostno in varno izvajanje nalog. Letno se v sistemu izobražuje več kot 300 prostovoljcev.

ZDAJ VEŠ!

Poišči lokalni rod in se angažiraj tudi ti!

TABORNIKI

Zveza tabornikov Slovenije
Nacionalna skavtska organizacija
www.taborniki.si

Kolofon

Založnik: Zveza tabornikov Slovenije

Za založnika: Živa Novljan

Uredil: Tadej Pugelj - Puggy

Avtorji poglavij

Vodnik murnov: Polona Čeligoj

Uporabna razvojna psihologija: Urša Schwarzmann

Program za murne: Bojan Breščanski, Tadej Pugelj - Puggy, Polona Rožman

Sodelovanje s starši: Vesna Koren, Maja Skaza

Sodelovanje z okoljem: Maja Skaza, Vesna Koren

Pri nastajanju priročnika sta sodelovali še Anja Kristan in Sergeja Bogovič.

Naslovnica in oblikovanje: Petra Grmek

Lektorirala: Ana Matičič

Naklada: e-priročnik

Ljubljana, julij 2015

Avtorske pravice zaščitene po Creative Commons Slovenia.

